

Inhemsk operett på Koitto.

Penttilä och Martti Similä har syn-
en haft mycket trevligt, då de satt i
operett Herra ja ylhäisyys. Att
också har roligt då spektaklet upp-
Koitto är Kansanteatteris förtjänst.
andra spektakelparet, danserna
stymupsättningen dominerar nämli-
och hålet på den magra handlingens
T. J. A. Heikkiläs bekostnad. Det
underligt, att bolaget inte kunnat
er och något mer spännande och sko-
materialet. Av Ferguson kukka ja
borde det ju ändå ha kunnat bli nå-
er saftigt och spännande. En hel del
som åstadkoms är operaparodi. Det
rätt lustigt i ett par akter, men sen
man det. Man begär någonting posi-
sigt och påhittigt. Musiken, som i och
har massor av förtjänster i allvarlig
saknar i fatal grad schlagervärlden.
är ganska stelbent och torr. Safften och
heten kan man tacka de uppträdande
erna för. En hel del starka varor måste
ju ändå skriva på författarens konto.
det anses vara en nödfallsutväg eller
faktiskt så underbart humoristiskt med
på scenen? Fylleriets ljuvlighet är vis-
en inhemsk och nordisk övertygelse,
tom i levande livet går igen i alla po-
lustspel med hemort i vår del av värld.
Men den komiken är väl ändå av det
ste man kan tänka sig. Eller skall
menet när allt kommer omkring förstås
rolighet och skojfriskhet och klackar-
taket av vår allvarsdiga nation kräver
särskild spirituös motivering, för
släppheten inte skall verka obehaglig
oanständig. Då får man vän anse att
starka saffterna ändå har sin lilla mission.

Det var Orvokki Siponen och
us Selin som drog ned de kraftigas-
vationerna. Deras dans var som vanligt
sväckande och sensationell i fråga om
het och suverän behärskning av lem-
och ryggkotor och ett fräckt trots mot
tyngdagar. Det är den där överlägsen-
heten som är så absolut populär. Som en
rangens förtjänst kommer sedan att de
kan utveckla ett visst artisteri och en
i synnerhet då de inte behöver uttryc-
allvarligare stämningar eller passioner. De
överdådiga i alla parodiska skämt tok-
oper.

Paret Leo Lähtenmäki och
Kerttu Kinnunen har sin styrka
samma håll. De härjade så att det stod
till, ja konkurrerade livligt med dans-
i akrobatiska konststycken. Hon mät-
varit ganska fulltecknad med rispor och
sader, då det hela var över.

Det seriösa paret Kaarlo Kytö—Elli
Ranta fanns det just inte mycken plats för
operetten. Det föreföll som om de och
handlingen hade beretts en plats i styc-
ket bara för att det ju måste finnas sådana
tråkigheter också i en operett. Kaarlo Kytö
har annars det rätta lynnet och formatet för
en gestalt som T. J. A. Heikkilä. Elli Ranta
är det annat med. Hon må ha all möjlig
charm och behaglighet, så är hon ingen ope-
retprimadonna. Som sådan saknar hon tem-
perament och röst. Partiet var enligt för-
handsmeddelandena avsett för Malmi Vilppu-
la. Det hade varit annat.

„Keittiön puolella.“

Kevään viimeinen ensi-ilta Työväen Teatterissa.

Tampereen Työväen Teatteri esitti näytäntövuotensa viimeisenä ensi-ilta-
na torstaina *Sigrid Boon* romaanin mu-
kaan laaditun farssin „Keittiön puo-
lella“, joka on tunnettu myöskin sekä
suomalaisesta että ruotsalaisesta elo-
kuvasta. Näytelmänä se on tuntuvasti
heilkompi kuin romaanina ja filminä.
Näyttämön rajoitukset ovat suuret ja
siksi eräät kohtaukset vaikuttavat kei-
notekoisilta, kuten esim. konsulin ja
talon vieraiden tiheät keittiössä käyn-
nit. Komiikaltaan farssi on ohuenlai-
nen ja kulunut, mutta tarjoaa kuiten-
kin tilaisuuksia huvittavien tyyppien
tekoon. Todella hyviä farsseja on vä-
hän eikä „Keittiön puolella“ kuulu
niihin — siitä puuttuu farssin paras
„veto“.

Ohjaaja *Eino Salmelainen* oli tyyty-
nyt tavanmukaisten koomillisten kei-
nojen käyttöön. Esityksestä kaipasi
suurempaa pirteyttä ja välitöntä tuo-
reutta. Yleisvire oli hillitty ja elpyi
vasta viimeisessä näytöksessä farssin
tahdiksi.

Päätehtävä Helga oli uskottu teatte-
rin nuorelle näyttelijättärelle *Kerttu
Koivistolle*. Suoritusta lienee sen täh-
den syytä tarkastella ensi kädessä ko-
keiluna, jollaisena se oli la tuunkäypä.
Nti Koivistossa oli riehakasta nuorek-
kuutta ja reipasta hilpeyttä. Farssia
on kuitenkin näyteltävä ennen muuta
tekniikan varassa ja siinä suhteessa
neiti Koivisto on vasta alussa. Ym-
märrettävästä jännittyneisyydestä lie-
nee suureksi osaksi johtunut hänen
kulmikas ja nykivä esitystapansa. Kun
Helgan osa on hallitseva ja tarjoaa
mahdollisuuksia hauskan ja välittömän
nuoren naistyyppin kehittelyyn, ei sen
tulkinta nyt voinut olla vaikuttamatta
esityksen yleistasa heikentävästi. Si-
nänsä on tietysti oikein, että nuorille
voimille annetaan esiintymismahdoli-
suuksia.

Illan paras suoritus oli *Rauni Luo-
man* toimittaja „Pontuksen“ rouva,
terävästi ja huvittavasti tehty karri-
kointi. *Elna Hellman* puuhasi keittä-

jätär Emmana hyväntuulisen touhuk-
kaana. *Aune Vihriälän* ja *Leo Riutu*
pari oli tehty sovinnaiseen tyyliin tyh-
mänkoomilliseksi. *Eero Roineen* kier-
tokoulunopettaja oli taitavin koomilli-
sin korostuksin huvittava suoritus.
Kaarlo Kytö esitti miellyttävästi kar-
tanon eteenpäin pyrkivää autonkuljet-
tajaa. *Nestori Sarri* oli konsuli ja
Bertta Tammelin hänen ylpeä tyttä-
rensä. Muissa tehtävissä nähtiin lisäksi
Väinö Luutonen, *Lyyli Erjakka*, *Irja
Riuttu*, *Eero Eloranta* ja *Hugo Mak-
konen*.

Paul Ehnberg oli laatinut kolme huo-
neen sisustusta osuvasti.

Farssin suomennos olisi kaivannut
kohentamista. Sellaisten sanahirviöiden
kuin „garaashin“ ja „shoföörin“ käyttö
särähtää pahasti, varsinkin kun niillä
on pätevät suomalaiset vastineet.

Yleisöä, joka tuntui nauttineen fars-
sin komiikasta, oli huoneen täydeltä.
Ohjaaja ja näyttelijät kukistettiin.

O. V—hl.

Kolme hauskaa herraa operetin humussa: vas. Kaarlo Kytö, Hugo Makkonen ja Eero Roine.

Vanha kunnon operetti.

"Iloinen leski" Tampereen Työväen Teatterissa.

Franz Lehárin "Iloinen leski" on kaiketi kuulematon — siltä ainakin jälleen tuntuu Tampereen Työväen Teatterissa perjantai-iltana. Vaikka tämä vanha kunnon "leski" ei enää hurmaisikaan tuoreella välittömyydellä, on siinä kuitenkin paljon aletti viehättävää. Romantikka kukkii elinvoimaisena sen musiikissa, henkilöiden kohtaloissa sekä vuorosanojen leikinlaskussa ja sanaleikeissä.

Näin on asianlaita varsinkin, kun esitykselle annetaan uudet kehukset ja muutenkin uutta vauhtia ja kokenusta. Ja niin oli Työväen Teatterissa tehty. Paul Ehnberg oli lavastukseensa valanut valoisaa operettitunnelmaa: vaaleita värejä, kullankävyviä pilareita ja sinisensimittäviä taustoja. Saimi Vuolle taas oli järjestänyt komean pukuparaatin, jota katsellessa sotavuosien kangaspula haihtui mielestä.

Näihin värikyläisiin kehuksiin oli Kaarlo Kytö puhaltanut operetin hehkumaan. Tosin aluksi hehku ei ollut aivan kirkas — jäykkyyks ja hidas vauhti pyrkivät vaivaamaan — mutta toisen näytöksen keskivaiheilta "sytytti" ja loppu sujui oikeassa operettivireessä.

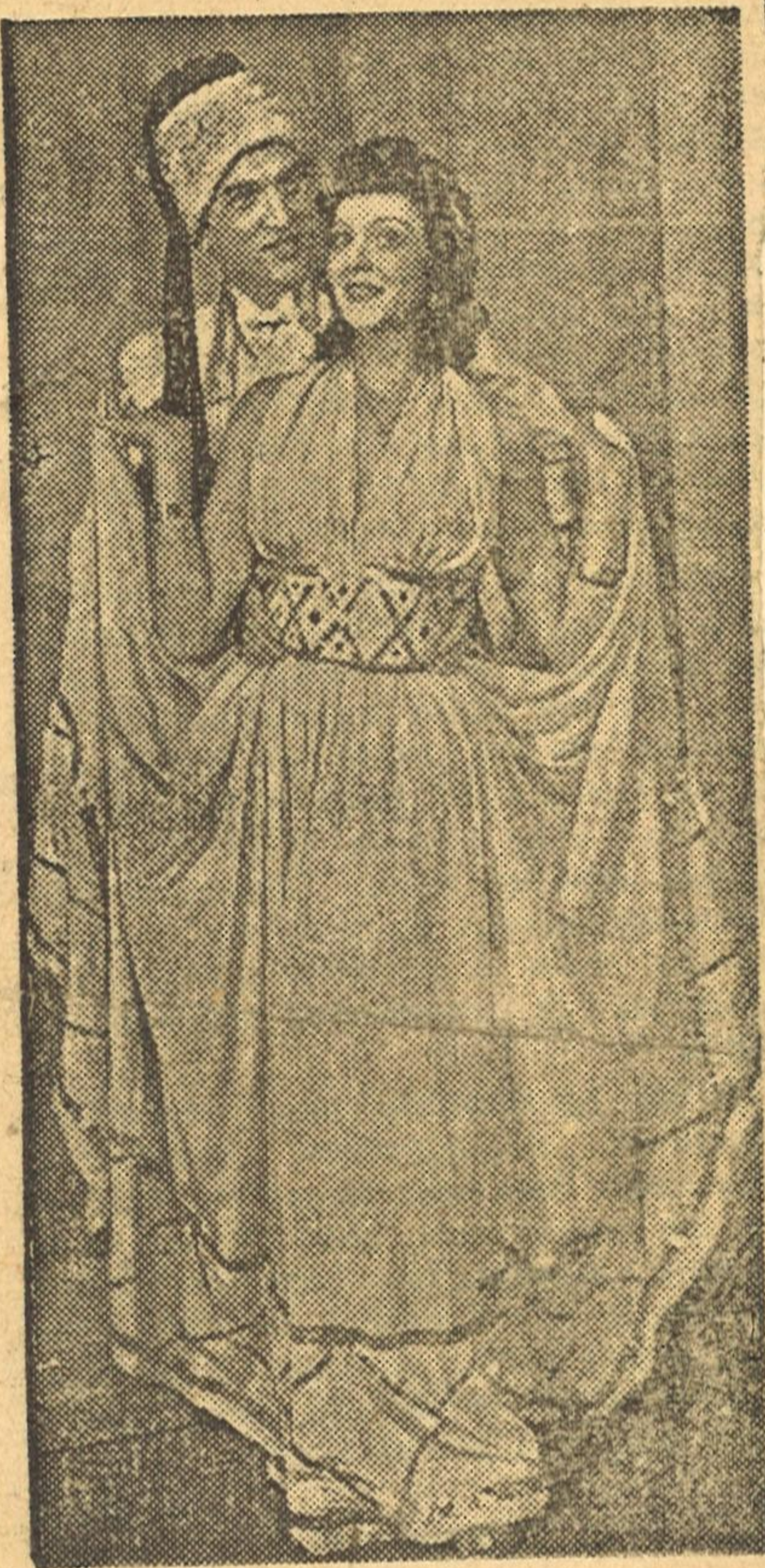
Jo "Stambuln ruusussa" voi havaita Rauni Luoman laulullisen edistymisen, joka edelleen on jatkunut. Hänen äänensä ei tosin ole kantovoimaltaan suuri, mutta hän käyttää sitä entistä taitavammin ja vapautuneemmin. Kun hänen naisellinen viehätysvoimansa luo hänen ympärilleen oikean operetin ilmapiirin, kuuluu myöskin Hanna Gjevári hänen voitollisten primadonniansa sarjaan.

Kaarlo Kytö näytteli Danilon hiontuneesti ja tottuneesti, mutta tällä kertaa siitä kaipasi enemmän hurmaajaa, nyt se oli ehkä liian hillitty, korrekti ja siloinen — mutta komea ja miehekkäs kyllä. Operetin ohjaaminen jo vaatii niin paljon työtä, että miespuolisen esittäminen pakostakin käy ras-kaaksi.

Illan parhaita suorituksia laulullisesti oli Nestori Sarrin de Rosillon. Joidenkin vuosien väliajan jälkeen hän on saanut sopivia lauluosia ja hänen heleä tenorinsa on päässyt oikeuksiinsa. Sirkka-Liisa Tarvainen Valenciennä osoitti jatkuvaa kehitystä niin laulullisesti kuin ilmeilyltäänkin. Hugo Makkonen esitti hauskan muhoilevasti parooni Mirko Zetan tavoittaen osuvasti leikittelevän operettityyliin. Eero Roine lähetystövirikailijana saavutti suosiota nasevilla sutkauksillaan ja Ossi Kostia, Eero Eloranta, Oiva Luhtala ja Leo Riuttu hoitelivat luis- tavasti eri tehtäviä viimeksi mainittu herättäen huomiota sattuvalla naa- mioituksellaan. Mukana olivat lisäksi mm. Aune Vihriälä, Bertta Tammelán ja Kerttu Koivisto sekä grisettien vieh- keä joukko.

Operetti-ilta.

"Stambuln ruusu" Työväen Teatterissa.

Rauni Luoma ja Kaarlo Kytö päätehtävissä.

Julius Brammerin ja Alfred Grünwaldin kirjoittama operettiteksti "Stambuln ruusuun" on luvattoman köykäinen: juon- laines hatara ja tapahtumat vähäisiä. Kun myöskään Leo Fallin musiikki ei ole erikoisen omaperäistä eikä tart- tuvaa, vaikka täyttääkin operettimu- siikille asetettavat kohtuulliset vaati- mukset, vaatii "Stambuln ruusu" hy- vän esityksen puolustaakseen palk- kaansa na. suuroperettien rinnalla, joi- hin teatterileisöimme on viime vuosi- na tottunut.

Tampereen Työväen Teatteri olikin tehnyt parhaansa. Kaarlo Kytö oli ohjaajana tällä kertaa saanut teh- tävästään oikean otteen ja valanut esi- tykseen tyylikkyyttä. Tosin hän ei ol- lut mahtanut mitään varsinkaan en- simmäiseen näytöksen auttamattomalle pitkävetisyydelle, mutta oli tarkoin käyttänyt hyväkseen kaikki mahdolli- suudet esityksen piristämiseksi, itä- maisen tunnelman luomiseksi ja ke- vyen hupailun keksimiseksi.

Varsinkin lavastus osaltaan edesaut- toi suuresti ilmapiirin luomisessa. Paul Ehnberg oli laatinut kerras- saan loisteliaan operettilavastuksen, parhaimpia, mitä yleensä on viime aikoina nähty. Haaremi- ja palatsi- näkymissä oli itämaista koristeelli- suutta, hyvää makua ja varmaa tyyli- tajua ja sveitsiläisen hotellin sisäkuva oli ensiluokkainen. Vain harvoin nä- kee näyttämöillämme niin täysin man- nermaisella tasolla olevaa operettila- vastusta.

Ei voi muuta kuin ihmetellä, mistä teatterileisöimme puvustonhoitajat vie- lä kuudentena sotavuonna pystyvät loihtimaan sellaisen pukukomeuden kuin Tampereen teatterireitien viimei- simmissä ensi-illoissa on nähty. "Ku- ninkaan sateenvarjohan" Tampereen Teatterissa oli komeata pukuparaattia alusta loppuun ja "Stambuln ruusu- sa" Saimi Vuolle vietti oikeata riemujuhlaa: häikäisevä puku toisensa jälkeen ensi parista avustaja- ja tans- sityttöjä myöten. Sellaista itämaista loistoa ei todellakaan näe missään muualla kuin — opereteissa.

Liisi Hallas vastasi tansseista. Vaikka ne eivät olleetkaan kovin vaih- televia, oli niissä kuitenkin rytmisiä ja eksoottista tunnelmaa, kun taas viimei- sen näytöksen tyroliläistanssissa oli hauskaa vuoristolaistuntua. Erikoisesti on lisäksi mainittava pienen Amarin veikeä jousitanssi.

Helvi Mäkinen orkesteri tuntui viime kuulemasta herkyneen. Se soitti täyteläisin ja vuolain tahdein se- kä myötälli valppaasti solisteja. Kuo- roissa varsinkin naisäännet kunnostau- tuivat miesäänien jäädessä heikom- miksi.

Kondjan, turkkilaisen ylimyksen tyt- töksi Rauni Luoma esitti viehät-

KIRJALLISUUS JA TAIDE

Kaarlo Kytön vierailu

Työväen Teatterissa eilen tarjosi miellyttävän ja rattoisan teatteri- illan salintäyteiselle katsomolle. Vie- railunäytäntönä esitettiin V. Shkvar- kinin nykyvenäläinen komedia "Vie- ras lapsi", jossa hra Kytö esiintyi kaukaasialaisena ylioppilas Jaakovi- na. Jo heti näyttämölle tullessaan sai hra Kytö yleisön lämpimistä terveh- dyksistä todeta, että hän yhä edelleen on tamperelaisten ehdoton suosikki, ja pitkin iltaa kohdistettiin häneen yhä paisuvia suosionsoituksia. Hra Kytö esittikin Jaakovinsa välittömäl- lä ja valloittavalla näyttelijäilolla, vilkkaasti ja vivahdusrikkaasti, saa- den mukaansa kaikki muutkin esiin- tyjät niin että "Vieraan lapsen" esi- tys vauhdikkudessaan sai aikaan mitä riemukkaimman tunnelman ram- pin kummallakin puolella. Kaikki muutkin esiintyjät antoivat paras- taan ja niinpä kättentaputukset purkautuivat esiin miltei jokaisen kohtauksen jälkeen ja varsinkin näy- tösten päätyttyä ne muodostuivat suorastaan myrskyisiksi. Kukkiakin jaettiin runsaasti.

Elsa Turakaisen ja Artturi Laakson lahjanäytäntö.

Tampereen Teatterissa oli eilen il- lalla Elsa Turakaisen ja Artturi Laakson lahja-ilta. Esitettävä näy- telmä oli W. Somerset Maughamin "Sade" ja siinä vierailivat Emmi Jurkka ja Kaarlo Kytö Helsingin kansanteatterista. Kuitenkaan ei tilai- suuteen ollut saapunut kuin runsas puoli huonetta, mikä osoittaa, ettei Tampereen Teatterin kantayleisö an- na arvoa hyvälle esitykselle — tämä esitys oli todella hyvä.

Elsa Turakainen esitti nyt toista tehtävää kuin aikaisemmin, ni- mittäin Joe Hornin alkuasukasvaimoa Ameeta. Tehtävä suoritettiin antau- muksella, vaikka osa ei oikein sopi- nutkaan näyttelijättärelle. Art- turi Laakso näytteli O'Haraa ja melkoisesti vapautuneemmin kuin aikaisemmin. Emmi Jurkka Sadie Thompsonina oli osastaan luonut vä- kevän ja järkyttävän luoman. Hänen alistumisensa tapahtui herkästi ja as- teettain. Siitä huokui vastaan hätä, joka tartuttavuus oli ilmeinen. Hä- nen luomansa kehittyi loppua kohti uskottavasti ja vakuuttavasti. Se oli erinomainen suoritus, lyhyesti sanoen. Kaarlo Kytö pastori Davisonina oli hyvä suoritus sinänsä, vaikka koh- dittain se ei päässyt Vilho Ilmarin tasolle. Kuitenkin se oli kunnias- suoritus. Muut osat täydensivät esi- tystä ja ne esitettiin asiaankuuluvan vakuuttavasti.

Yleisö seurasi esitystä herpaut- mattomalla mielenkiinnolla. Vierailijat ja molemmat lahjanäytännön esiinty- jät saivat kukkavihkonsa. Tunnelma rampin molemmin puolin oli innostu- nut, mikä näytösten välillä puhkesi riemukkaisiin suosionsoituksiin.

T. A. L.

sä oli hieman kulkimasta ja mutta toisen parin tehtävä- lin ruusussa" onkin epä- Kerttu Koivisto kalpaa äänellisesti ankaraa valmen- hän hallitse myöskään nä- niikkaa saadakseen syntymä- tuneen ja välittömän opere- sen. Herttaisuus ja sievä syys ovat nyt hänen parha- Nestori Sarrin mukkea ään- oikeuksiinsa ja hän hassutt- paikoin vallan repäisevästi.

Bestarillist

Schillerin "Don

Työv

Työväen Teatterin tämän talven toiminnassa ovat suuret ensi-illat ta- vallisia ilmiöitä. Syyskauden suuri voimannäyte "Peer Gynt" muodostui vistavan esityksensä vuoksi suurme- estykseksi ja nyt kevätkaudella tu- toinen maailmankirjallisuuden rkkiteos, Schillerin "Don Carlos" parrasvaloon. Yksikin ainen talvikauden kuluessa riit- vakiinnuttamaan teatterin taiteel- maineen, kaksi osoittaa kuinka en palle vaatimukset laitoksessa lo- taan ja kuinka monipuolisin tu- tyksin se on varustettu. Ja kun nit- puolestaan kansoittaa salin mi- kerralta on ohjelmiston liika aa- den vaara vain näennäinen, 200- in huomioonotettava.

ko, er sai vuonna 1782 eräältä ys- ky- n kehoituksen käyttää Es- anjan kruununprinssin surullista ta- naa draamanaiheena ja ehdotus ellytti tulieluista, vapautta juma- n vaa runoilijaa siinä määrin, että heti ryhtyi keräilemään aineksia amaa varten. Rinnan näytelmä- ä, Kavaluus ja rakkauts" kanssa hän en teli teostaan, päättäen antaa sil- an lun Hamletilta, veren ja hermot 50- ol- witzilta, mutta verensykkeen it- a itseltään. Samalla piti näy- ntä tulla ihmiskunnalle vakava

inkvisitionin prostituovias- tuksesta sekä julistus uu- vapauden ja inhimillisyy- lista. Pari vuotta myöhem- 200- os saanut jambisen runopu- a paisunut niin laajaksi, et- ja itse piti sitä lähinnä lu- na. Eräiden näyttelijöiden

sesta hän kirjoitti sen uu- roosaksi, mutta palasi jälleen toon, korjaili, pyyhkieli, li- nuokkaili, kunnes runoelma muodonvaihdosten kautta

ien nykyisen asunsa ja esi- si kerran Mannheimissa 8 pñä 1788 ja seuraavan burgissa kuuluisan Schrö- tissa elokuun 29 päivänä

ämänkin jälkeen on teki- otteeseen tehnyt näytel- mpiä muunnoksia. Tois- on se kuulunut maail- reiden valio-ohjelmis-

oli Espanjan kunin- (historiassa tunnettu kuist- käyttö

"verinen") ensimmäisen näyttämötullissa. "Don C- ti uuden kauden Schill- kehityksessä. Se on ni- jotka merkitsivät ihm- kumousmiehen laantun- vautumista ihmisyden

Niinä onnellisina vuosin- ler vietti Leipzigissa K- syntyi mm. "Don Carlos" vapauden ja miehen y- latuus.

Sen historiallinen ta- mutta henkilöitä kirjalli- jossakin määrin mielek- Espanjan kuningas Filo- pimyyden ja väkivalta- telee vapaampia, uud- tuksen viestejä tuova- nunperillistä Don C- ka ei kärsi nahu- komaista. Valtioil- jo varsin kärjistet- takkain, mutta se- rille. Hän raken- konfliktin kunink- lisen kesken: tais- ta. Isä oli nim. m- morstamen kans- Näistä draama- ler ihailtavalla te- kologisella vai- draaman, joka v- tinkimättömin r- kuttavaan tragii- tuhoutumiseen l- saavuttanut rak- toteuttamaan ko- jaa ja monieil- Schillerin loiste- logi, jonka jam- likuvien runsa- vapaa sisältö

Mestarillista draamataidetta.

Schillerin „Don Carloksen” loistava ensi-ilta
Työvään Teatterissa.

Työvään Teatterin tämän talven toiminnassa ovat suuret ensi-illat tavallisia ilmiöitä. Syyskauden suuri voimannäyte „Peer Gynt” muodostui pistävän esityksensä vuoksi suurmenestykseksi ja nyt kevätkaudella tuetaan toinen maailmankirjallisuuden arkkiteos, Schillerin „Don Carlos” parrasvaloon. Yksikin ainen talvikauden kuluessa riittäväkiinnuttamaan teatterin taiteelliseen maineen, kaksi osoittaa kuinka ealle vaatimukset laitoksessa otetaan ja kuinka monipuolisista tyyksin se on varustettu. Ja kun puolestaan kansoittaa salin kerralta on ohjelmiston liika den vaara vain näennäinen, kin huomioonotettava.

Ko, er sai vuonna 1782 eräältä yskyn kehoituksen käyttää Espanjan kruununprinssin surullista tanaa draamanaiheena ja ehdotus sellytti tulisieluista, vapautta jumaavaa runoilijaa siinä määrin, että heti ryhtyi keräilemään aineksia amaa varten. Rinnan näytelmän, „Kavaluus ja rakkaus” kanssa hän otteli teostaan, päättäen antaa silmälun Hamletilta, veren ja hermot witzilta, mutta verensykkeen itä itseltään. Samalla piti näyttää tulla ihmiskunnalle vakava

inkvisitionin prostituovastuksesta sekä julistus uuden vapauden ja inhimillisyyden puolesta. Pari vuotta myöhemmin saanut jambisen runopuolesta paisunut niin laajaksi, että ja itse piti sitä lähinnä luvana. Eräiden näyttelijöiden seasta hän kirjoitti sen uuden roosaksi, mutta palasi jälleen ottoon, korjaili, pyyhkieli, liioittoi, nuokkaili, kunnes runoelma muodonvaihdosten kautta

nykyisen asunsa ja esiintymisen kerran Mannheimissa 8 p:nä 1788 ja seuraavan kerran Burgissa kuuluisan Schröderin elokuun 29 päivänä. Sen jälkeen on tekijä kirjoittanut useita näytelmiä muunnoksia. Toisinaan se kuulunut maailmanreiden valio-ohjelmiksi.

oli Espanjan kuningas (historiassa tunnettu „verinen”) ensimmäisen

Don Carlos (Ossi Kostia)

sinainen julistus, on Don Carlos suurin runoelma ja sen asianmukaiseen näyttämölle tuomiseen tarvitaan päteviä näyttelijävoimia ja taitavaa ohjaajaa.

Molemmat edellytykset on Työvään teatteri ennenkin täyttänyt, niinpä nytkin. Johtaja Salmelainen saavutti draamalla uuden ohjaajavointon. Perinpohjin perehtyneenä näytelmän ydinajatuksiin hän suuriluokuisista henkilökuntaansa taitavasti käyttellen antoi draamalle elävän hen-

Kaarlo Kydön elävöittämänä oli etevästi ja harkiten luotu, alusta loppuun varmasti veistetty luoma. Hugo Makkosen rippi-isä Domingoa tuskin voi kuvitella todellisemmaksi, siinä oli sitä rauhallista omanarvon tuntoa ja salattua kynnillisyyttä, jolle keskiajan kirkon omaama valta antoi aiheita. Miesrooleja esittivät edelleen Eero Eloranta kreivi Lermana, Väinö Luutonen suurinkvisiittorina tehden henkilöstään erinomaisen tutkielman, Nestori Sarri kuningattaren pashina, Iivari Lax Ferian herttuana ja Yrjö Roine kuningattaren henkilöäkäärinä sekä joukko muita, nimeltä mainitsemattomia täyteenkielisiä.

Naisosia on draamassa vähän eikä niiden merkitys varsinaiseen juonen kehitykseen ole kovin ratkaiseva. Kuitenkin antoi Eholin prinsessa Enni Rekolalle tilaisuuden kehittää oivallisia draamanäyttelijän ominaisuuksiaan sangen kauniiseen tulokseen asti. Hänen intohimoinen prinsessansa kuului illan parhaisiin. Kuningattaren seuranaisia esittivät Luvli Erjakka, Aune Vihriälä

näyttämötulissa. „Don Carloshan” aloitti uuden kauden Schillerin kirjailijakehityksessä. Se on niitä rajaviittoja, jotka merkitsivät uhmailevan vallankumousmiehen laantumista ja muovautumista ihmisyyden julistajaksi. Niinä onnellisina vuosina, jotka Schiller vietti Leipzigissä Körnerin luona, syntyi mm. „Don Carlos” — vaikuttava vapauden ja miehisen ystävyys julistus.

Sen historiallinen tausta on aito, mutta henkilöitä kirjailija on käsitellyt jossakin määrin mielikuvituksellisesti. Espanjan kuningas Filip II, henkisen pimeyden ja väkivallan edustaja, tais-

säihkyivät kirkkaina. Kohtaukset seurasivat toisiaan tasaisessa poljennossa ja tunnelma tiivistyi väkevästi.

Kokonaistulokseen vaikutti painavasti Paul Ehnerbergin lavastus, joka täytti vaativimmatkin mitat. Kysymys oli teknillisesti ratkaistu taitavasti, niin että pienin muutoksin nopeasti voitiin sävyttää toistakymmentä kuvaelmaa. Holvikaarien ja verhojen käyttö antoi lavastukselle suurpiirtäisyyttä ja vaikuttavuutta, todellista suuren tyylin aitoa teatteritunnelmaa.

Näyttelijäsuoritukset tarjosivat kiitollisia tehtäviä ja monet niistä olivat

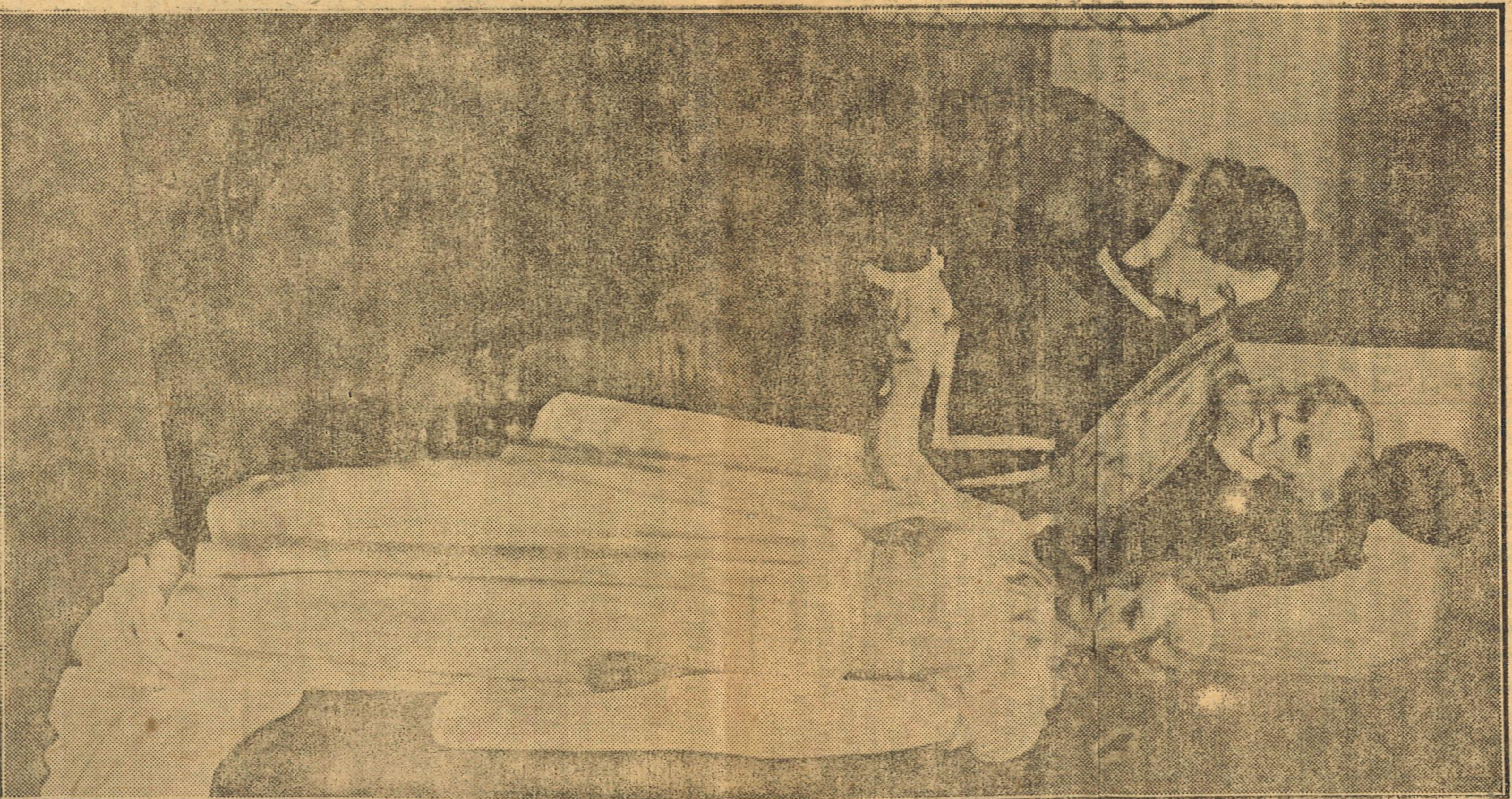
in „Daniel Hjortin” ensi-ilta eilen Tampereen övään Teatterissa.

Johdaja Edvin Laine oli ohjauksesta imponneisuutta hänen päässä, kuten aiemmin mainittiin, tyään selvyteen tissestään ja omis-pysyellyt realiteilla pohjalla, siltä tauduttuaan koostajatukselle. Hän jättämättä näytelmän runollista kauneutta käyttämättä hyväksi. Näytelmän draamallinen kiinkeys oli moon, rakkaudesta vihaan ja aihtu-epäilemistä voitannut siltä, että Stålarmin ja piispa Eerikki Sorolaisen kyy-armin ja piispa Eerikki Sorolaisen laen mukaan sopivan määrän kyy-kuvaelma oli jätetty pois, mutta saamalla se kyllä kavensi näytelmän aatteellista pohjaa, aatehistoriojen ja soirettuun talonpoikaistyön väliin ristiriidan kuvasta. Näin jäi ehkä hiukan voimakkaaksi Daniel Hjortin henkiliökohtahan koostajatuks. Mutta joka tapauksessa on ohjaukselle annettava suuri tunnustus siitä, että hän oli saanut esityksen kiinteään yhtenäiseksi ja tasapainoiseksi. Tempon kiindytykset nousukohdissa olivat hyvin perustelluja ja hidaslehtu — jotaakin kohtia lukuunottamatta — olkein ja vaikuttavuuksia lisäävästi hankittuja ja toteutettuja. Eri henkilöiden luonnepiirteet valokuvivat selvinä ja kirkkain. Ennen muuta on ohjaukselle annettava tunnustus oivallisesta lausunnaillisesta puolesta, jossa vain harvoin erehdyttiin tarpeellomaan asenteelliseen paatukseen. Keskukselun sujuihin elävästi ja sujuvasti, todistuksena huolellisesta harjoituksesta.

Taiteilija Jussi Karinin lavastus oli erittäin ansiokas ja monet ilmailusvaikendet oli sekä näyttämöekniliisest että kuvataiteellisesti hyvin ratkaistut. Erikoisen vaikuttavia

rekasta imponneisuutta hänen päässä, tyään selvyteen tissestään ja omis-tauduttuaan koostajatukselle. Hän jättämättä näytelmän runollista kauneutta käyttämättä hyväksi. Näytelmän draamallinen kiinkeys oli moon, rakkaudesta vihaan ja aihtu-epäilemistä voitannut siltä, että Stålarmin ja piispa Eerikki Sorolaisen kyy-armin ja piispa Eerikki Sorolaisen laen mukaan sopivan määrän kyy-kuvaelma oli jätetty pois, mutta saamalla se kyllä kavensi näytelmän aatteellista pohjaa, aatehistoriojen ja soirettuun talonpoikaistyön väliin ristiriidan kuvasta. Näin jäi ehkä hiukan voimakkaaksi Daniel Hjortin henkiliökohtahan koostajatuks. Mutta joka tapauksessa on ohjaukselle annettava suuri tunnustus siitä, että hän oli saanut esityksen kiinteään yhtenäiseksi ja tasapainoiseksi. Tempon kiindytykset nousukohdissa olivat hyvin perustelluja ja hidaslehtu — jotaakin kohtia lukuunottamatta — olkein ja vaikuttavuuksia lisäävästi hankittuja ja toteutettuja. Eri henkilöiden luonnepiirteet valokuvivat selvinä ja kirkkain. Ennen muuta on ohjaukselle annettava tunnustus oivallisesta lausunnaillisesta puolesta, jossa vain harvoin erehdyttiin tarpeellomaan asenteelliseen paatukseen. Keskukselun sujuihin elävästi ja sujuvasti, todistuksena huolellisesta harjoituksesta.

Taiteilija Jussi Karinin lavastus oli erittäin ansiokas ja monet ilmailusvaikendet oli sekä näyttämöekniliisest että kuvataiteellisesti hyvin ratkaistut. Erikoisen vaikuttavia

Juhani Fleming (Ossi Kostia), Arvid Stålarmin (Edvin Laine) ja Sigrid

Pienemmistä tehtäviä piirtyivät erittäin omintuneina hahmoina Edvin Roinen Eerikki Sorolainen, Kusti Salan vanha vanginvartijankko, Yrjö Roinen yksinkertainen sofianies sekä Väinö Luontosen ja Jukka Vienon portarit. Arvo Ranta lausui Westön piispan vuorosanat ehkä hieman liian pateettisesti, kun taas Jallu Vuolteen pari osaa jäivät yllättävän heikoiksi ennen muuta äänellisesti. Väinö Luontonen lausoi kaunisti solamiehen laulun ja Erkki Huttunen hänen toverinaan tähti hyvin paikkansa.

Esitys oli joka suhteessa teatterille suuri taiteellinen voitto. Ja siitä nieltä tuntui olevan myöskin silin-täyteen yleisö, joka osoitti kiitollisuuttaan pitkäilisin suosioosoituksin ja morin kukkalaittein. Kaiken nykyaikalle luonteellomaisen farsisihän ja kevyemmän ohjelmiston „vapajana” Daniel Hjort” tarjosi antoisin ja vaikuttavan teatterielämäyksen. Toteuttavasti yleisö jatkuvasti soittaa näytelmää kohtaan yhtä suurta kiinnostusta kuin eilisen ensi-iltayleisö.

Y. V.

Daniel Hjort (Kaarlo Kytö).

Tampereen Työvään Teatteri liitti esiteltynä jälleen, jähnes parinkymmenen vuoden väliajan jälkeen, ohjelmistoonsa Josef Julius Weckselin maamme historian eristä vaihetta kuvaavan muhennäytelmän „Daniel Hjort”. Tämä näytelmä, joka valmistui v. 1862, ei ole vuosisikymmentien kuluksa menettänyt tuoreuttaan, vaan valkuttanut edelleen väljähtymättömällä voimalla. Näytelmän draamalliset ansiot ovat suorastaan hämmästyttävän suuret kun muistaa, että tekijä oli sen kirjoittaessaan tuskin muorikaislikää vartuneempi. Siinä on tiivistä keskittetty toimintaa, traagillisista voimaa ja lyrillistä kauneutta ja sen luonteiden kuvaus on selväpiirteisä, syvällä ihmisluontumuksella nähtyä. Vaikka Paavo Cajanderin suomennos etenkin runomittassa vaikuttaa paikoin hieman vanhentuneelta, ei tämäkään seikka tee suuren paa haittaa, eikä vähennä näytelmän suuria ansioita. Kun lisäksi näytelmän ohjaus toteutetaan yankasti realistiselta pohjalta liikakunneellisuutta ja romanttista korostusta karttaen, kuten Työvään Teatterin esityksessä tapahtui, tarjoaa Daniel Hjortin tarina nykyajan katsojallekin vaikuttavan ja mieleenjäävään teatterielämäyksen.

„Daniel Hjortin” tapahtuma-aika — v. 1599 — oli maailmanne historiallisesti ratkaiseva. Olhan juuri koettu nujasodan kaunut Klaus Flemingin verisesti kukistettua Ilkan talonpoikaikapinan. Arvid Stålarmin oli astunut Flemingin työn jatkaajaksi. Nujasodan jälkiselvittely, talonpoikien viha sortajia vastaan, muodostaakin näytelmän aatteellisen pohjan, vaikkakaan tekijä ei sitä käsittele mitenkään tendenssinomaisesti, vaan antaa kostajaksi asettuvan Daniel Hjortin toimia enemmänkin henkilökohtaisista vaikutteista, isänsä ja muiden sukulaistensa teoitusien kohtajana. Samalla kerrota käytiin laisteltua Suomesta ja sen omistuksesta: toisaalta Puolan kuninkaan Sigismundin, jonka miehiä Stålarmin oli, ja toisaalta Karlebertuan ja Ruotsin välillä. Sigismundin puoleltaiset joutuivat häviölle ja hänen kannattajansa tuhoutuivat — tässä kohdin Weckselin jonkin verran poikkeava historiasa — mutta myöskin Turun linnan kukistumista ja Stålarmin häviötä jouduttanut Daniel Hjort tuhoutuu, sillä hänen keuhonsa eivät olleet siiveilläsesi vahvoja.

Klaus Flemingin kasvatettaman Daniel Hjortin, vanhemmistaan tiedättömmän talonpoikaikapinallikon po-

000001 IIA

Kirjallisuus

Joset Julius Weckselin „Daniel Hjort”, jonka ensi-ilta oli eilen Tampereen Työvään Teatterissa, on ilmeisesti, jonka voimaa ja tuoreutta vuosisikymmentä eivät lammenna. Pöytäkirjan juuri nyt sen julkaisun tapaa katsojissa enemmän vastakaikua kuin aikakauden väliuusiina.

Tämä johdun ennen kaikkea siitä, että Weckselin on valinnut näytelmäkseen voimakkaan kansallisen ja säännöllisen hengon, joka oli omintainen hänen omalle ajalleen, varsinkin 1860-luvulle. Juuri tämä kansallinen paatos, vaikka se historialliselta kannalta ei olekaan paikallisen näytelmän henkilöiden esittäminen.

»Daniel Hjort»
Työvään T

Kohtaus neljännessä näytösksestä. Vasi Kytö, Juhani Fleming — Ossi Kostia ja

Kirjallisuus